

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 315/2021-86

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., advokátskou kanceláriou, Havlíčkova 16, Bratislava, IČO 47 244 895, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 760/2015 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 239/2006, sp. zn. 9 C 122/2008, sp. zn. 9 C 131/2014) a proti postupu Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 86/2020 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 3 Co 329/2017) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 86/2020 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 3 Co 329/2017) **boli porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** primerané finančné zadosťučinenie v sume **3 000 eur**, ktoré **je** mu Krajský súd v Košiciach **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Krajský súd v Košiciach **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **463,42 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 21. januára 2021 a doplnenou podaniami doručенými 22. marca 2021, 17. mája 2021 a 17. júna 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 760/2015 [pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 239/2006, sp. zn. 9 C 122/2008, sp. zn. 9 C 131/2014 (ďalej aj „napadnuté konanie okresného súdu“)] a proti postupu Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Co 86/2020 [pôvodne vedenom pod sp. zn. 3 Co 329/2017 (ďalej aj „napadnuté konanie krajského súdu“)]. Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd okresnému súdu a krajskému súdu prikázal v napadnutých konaniach konať bez zbytočných prietáhov, a zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v celkovej sume 28 000 eur, pričom žiada, aby okresný súd bol zaviazaný zaplatiť sumu 19 000 eur a krajský súd sumu 9 000 eur, ako aj náhradu trov konania v sume 935,59 eur. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o ústavnej sťažnosti prednostne.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľ ako žalobca v prvom rade a jeho brat [REDACTED], [REDACTED], ako žalobca v druhom rade (spolu ďalej aj „žalobcovia“) sa žalobou doručенou okresnému súdu 16. októbra 2006 domáhali náhrady škody, a to náhrady výživy vo forme peňažného dôchodku a nemajetkovej ujmy, ktorá im vznikla v dôsledku úmrtia ich matky pri dopravnej nehode 17. októbra 2003. Žalobu podali pôvodne proti šiestim žalovaným – 1. [REDACTED]; 2. [REDACTED]; 3. [REDACTED]; 4. HORSMAN s. r. o.; 5. [REDACTED] a 6. [REDACTED]. Pôvodné konanie bolo vedené okresným súdom pod sp. zn. 9 C 239/2006.

3. Na základe späťvzatia žaloby rozhodol okresný súd 17. apríla 2008 tak, že zastavil konanie proti žalovanému v 3. rade a žalovanému v 5. rade. Nárok žalobcov proti ostatným žalovaným okresný súd vylúčil na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 9 C 122/2008.

4. Na základe späťvzatia žaloby rozhodol okresný súd 29. júla 2013 tak, že zastavil konanie proti žalovaným, ktorí boli v pôvodnom konaní označení ako žalovaný v 1. rade, žalovaný v 2. rade a žalovaný v 6. rade. Nárok žalobcov proti pôvodne označenému žalovanému vo 4. rade obchodnej spoločnosti HORSMAN s. r. o., na strane ktorého vystupovala ČSOB Poist'ovňa a. s. ako vedľajší účastník, vylúčil okresný súd na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 9 C 131/2014.

5. Okresný súd rozhodol 28. júla 2014 tak, že rozšíril okruh žalovaných a do konania popri pôvodnom žalovanom vo 4. rade pripustil ČSOB Poist'ovňa a. s. a Slovenskú kanceláriu poisťovateľov.

6. Okresný súd rozhodol 23. októbra 2015 tak, že zastavil konanie proti žalovanému obchodnej spoločnosti HORSMAN s. r. o. z dôvodu jej zániku výmazom z obchodného registra k 20. marcu 2014. Konanie o nároku žalobcov proti zostávajúcim žalovaným okresný súd vylúčil na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 9 C 760/2015.

7. Okresný súd rozhodol rozsudkom z 5. decembra 2016 tak, že žalobu žalobcov zamietol, stranám sporu nepriznal náhradu trov konania a rozhodol, že štát nemá právo na náhradu trov konania. Proti všetkým výrokom tohto rozsudku podali žalobcovia odvolanie. Proti výroku o náhrade trov konania podal odvolanie žalovaný v 2. rade. O odvolaniach rozhodol krajský súd rozsudkom z 20. decembra 2018 tak, že potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcu v 2. rade proti žalovanému v 2. rade (výrok I). Žalovanému v 2. rade priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcovi v 2. rade (výrok II). Rozsudok okresného súdu vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcov proti žalovanému v 1. rade zmenil tak, že nárok žalobcov proti žalovanému v 1. rade je dôvodný v rozsahu 100 % (výrok III). Vec vrátil okresnému súdu na rozhodnutie o výške nároku žalobcov proti žalovanému v 1. rade (výrok IV). Zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o trovách konaniach a vo výroku o trovách štátu a v rozsahu zrušenia vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (výrok V).

8. Proti výrokom III a IV rozsudku krajského súdu podal žalovaný v 1. rade dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 7 Cdo 191/2019 z 29. apríla 2020 tak, že rozsudok krajského súdu z 20. decembra 2018 zrušil v napadnutých výrokoch, t. j. vo výroku, ktorým bol zmenený rozsudok okresného súdu o zamietnutí žaloby žalobcov proti žalovanému v 1. rade tak, že nárok žalobcov proti žalovanému v 1. rade je dôvodný v rozsahu 100 %, a vo výroku, ktorým bola vrátená vec okresnému súdu na rozhodnutie o výške nároku žalobcov proti žalovanému v 1. rade. Najvyšší súd vrátil vec v rozsahu zrušenia krajskému súdu na ďalšie konanie.

9. Dňa 7. júla 2020 bola vec opätovne predložená krajskému súdu na rozhodnutie. Aktuálne je napadnuté konanie vedené krajským súdom pod sp. zn. 6 Co 86/2020.

10. Krajský súd v napadnutom konaní o odvolaniach žalobcov v čase podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu nerozhodol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

11. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka, že okresný súd ani krajský súd v napadnutých konaniach nerozhodli o jeho nároku bez zbytočných prietahov a v primeranej lehote napriek tomu, že žaloba bola doručená okresnému súdu pred viac ako 14 rokmi.

12. Sťažovateľ namieta, že aktuálna dĺžka napadnutých konaní spadá do kategórie extrémnych prietahov. V ústavnej sťažnosti rozsiahlo argumentuje odkazmi na právne závery ústavného súdu, Ústavného súdu Českej republiky a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“). Poukazuje na to, že napadnuté konania sa vyznačovali nečinnosťou okresného súdu a krajského súdu a ich nesústredeným, nehospodárnym a nekoordinovaným postupom. Postup týchto súdov v napadnutých konaniach bez ospravedlniteľného dôvodu nevedol k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľa, ktorý sa dosiahne právoplatným rozhodnutím vo veci.

13. Sťažovateľ zdôrazňuje, že predovšetkým okresný súd, ktorý disponoval súdnym spisom vyše desať rokov, nevyužil „široký diapazón zákonných možností urýchlenia či ukončenia súdneho konania... a žiadnym spôsobom neprispel k plynulosti a rýchlosti konania a nevyvinul žiadnu skutočnú snahu o skončenie predmetného súdneho konania v primeranej lehote.“.

14. Ani právna či faktická zložitosť veci nemôže ospravedlniť extrémne prieťahy v konaní. V zmysle judikatúry ústavného súdu a právnej doktríny zložitosť veci zbavuje súd zodpovednosti iba relatívne a len za predpokladu, že konanie trvá primeranú dobu. Sťažovateľ argumentuje, že aj „napriek novej procesnej zložitosti konania, zmenám okruhu subjektov na žalovanej strane či širšej potrebe dokazovania, nemožno celkovú dĺžku súdneho konania vo výmere 14 rokov a 3 mesiace akceptovať, a už vôbec nie ospravedlňovať obdobia krátkodobej, ale aj dlhodobej nečinnosti zo strany konajúcich všeobecných súdov...“. Sťažovateľ sa domnieva, že v tomto prípade nejde o právne či skutkovo náročnejší spor.

15. Sťažovateľ uvádza, že on žiadnym spôsobom nezapríčinil takmer 15 rokov trvajúce súdne konanie. Napadnuté konanie trvá polovicu jeho života, je preto pochopiteľné, že sám mal záujem na skončení napadnutého konania. Celková dĺžka konania nebola vyvolaná správaním sťažovateľa, zodpovednosť za ňu majú nepochybne okresný súd a krajský súd. Sťažovateľ zdôrazňuje, že konanie si neprivodil sám vlastnou nezodpovednosťou alebo protiprávnym konaním.

16. K postupu okresného súdu a krajského súdu sťažovateľ poukazuje na judikatúru ESLP (Capuano proti Taliansku z 25. 6. 1987), z ktorej vyplýva záver o zodpovednosti štátu nielen za nedostatky v postupe sudcov, ale aj za ďalšie osoby vstupujúce do konania v oficiálnom postavení. Takto ESLP uznal zodpovednosť štátu aj za nečinnosť, resp. pomalú činnosť súdom ustanovených znalcov. Z judikatúry ústavného súdu (III. ÚS 377/09) tiež možno vyvodiť, že primeraný čas na naštudovanie súdneho spisu je v zásade šesť mesiacov.

17. Zohľadňujúc uvedené východiská, sťažovateľ namieta, že o odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 5. decembra 2016 krajský súd rozhodoval približne dva roky. Aktuálne súdny spis spočíva na krajskom súde opäť v „intervale viac než 6 mesiacov bez akéhokoľvek relevantného úkonu, ktorý by mal smerovať k právoplatnému skončeniu veci.“.

18. Podľa sťažovateľa celková dĺžka konania, ktorú je potrebné posudzovať ako jeden celok naprieč všetkými stupňami súdov, je sama osebe dôkazom o zbytočných prieťahoch v predmetnom konaní, a to bez potreby bližšie analyzovať jednotlivé obdobia nečinnosti, prípadne neefektívneho postupu.

19. Z judikatúry ústavného súdu a ESLP vyplýva, že význam a dôležitosť veci pre sťažovateľa je ďalším kritériom, ktoré treba zohľadniť pri posudzovaní dĺžky súdneho konania. Ústavný súd v náleze sp. zn. II. ÚS 174/2018 uviedol, že uplatnenie náhrady škody a nemajetkovej ujmy blízkymi osobami zosnulej osoby si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená.

20. V tomto kontexte sťažovateľ poukazuje na to, že od tragickej dopravnej nehody, pri ktorej zomrela jeho matka, uplynulo takmer 18 rokov. Smútok spôsobený jej stratou „znásobuje práve zdĺhavosť procesného postupu Porušovateľa 1 a Porušovateľa 2... k protiprávnosti konania, ktorého následkom bola smrť matky sa následne pripojila protiprávnosť postupu súdnej moci...“.

... Z povahy veci, ako i vyššie uvedených subjektívnych okolností je zrejmé, že predmetný spor má pre Sťažovateľa morálny, hodnotový i satisfakčný význam. Konečné vyriešenie sporu je pre Sťažovateľa priam nepredstaviteľne významné, v spore nejde len o všeobecné zadosťučinenie, ale zároveň o snahu ukončiť (aspoň) jednu etapu prehlbujúcu (už aj tak intenzívnu) bolesť spôsobenú smrťou matky, ako osoby, ktorá bola Sťažovateľovi kedysi najbližšie. “.

21. Smrť sťažovateľovej matky mala bezprostredne ekonomický dôsledok (strata príjmu, ktorý matka zabezpečovala), ale predovšetkým následok emocionálny (strata podpory, citu a porozumenia najbližšej osoby, a to v hlboko zraniteľnom veku, keď v uvedenom čase mal sťažovateľ 13 rokov).

22. Podľa sťažovateľa sú dané podmienky aj pre priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, keďže vzniknuté porušenie práv nemožno napraviť vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania a jeho priznaním sa dovŕši ochrana porušených práv sťažovateľa. Za nehmotnú ujmu v podobe „intenzívneho zásahu do jeho základných ľudských práv a stratu dôvery v naplnenie pojmu materiálny právny štát“ zodpovedá okresný súd, ako aj krajský súd.

23. Pokiaľ ide o určenie výšky primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľ poukazuje na metódu výpočtu, ktorú uviedol ESLP v rozsudku vo veci Apicella proti Taliansku z 29. marca 2006. Podľa tohto výpočtu by sa malo vychádzať z „výpočtového základu v sume medzi 1.000,- až 1.500,- EUR za rok konania (nie za rok prietahu)... Výsledok vnútroštátneho konania... pritom nie je relevantný, pokiaľ ide o nemajetkovú ujmu, ktorá bola spôsobená dĺžkou konania.“.

24. Z dôvodu ekonomickej blízkosti krajín sťažovateľ tiež poukazuje na stanovisko občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. Cpjn 206/2010 z 13. apríla 2011, „ktoré zjednotilo judikatúru v otázke odškodňovania za neprimerane dlhé prietahy v konaní, a to ako v prípade súdnych konaní aj v prípadoch konaní správnych...“, a tiež na metódu výpočtu odškodnenia uvedenú v tomto stanovisku. Sumy uvedené v tomto stanovisku sťažovateľ navrhuje upraviť o úroveň inflácie za čas, ktorý uplynul od jeho prijatia.

25. Na tomto základe sťažovateľ považuje za relevantnú nasledujúcu metódu výpočtu výšky finančného zadosťučinenia:

«- 700,- Eur až 930,- Eur za jeden rok konania...

- 350,- Eur až 462,- Eur za jeden rok konania v priebehu prvých dvoch rokov konania...

- prípustné zvýšenie o 50%, aby bol zachovaný vzťah primeranosti medzi utrpenou ujmu a poskytovaným odškodnením;

- prípustné zvýšenie o ďalších 20% z dôvodu „iných okolností“...

- prípustné zvýšenie o ďalších 20% z dôvodu „iných okolností“...»

26. Použijúc uvedený postup výpočtu, sťažovateľ uvádza, že je potrebné zohľadniť celkovú dĺžku napadnutého konania, t. j. počet rokov a mesiacov. V jeho prípade prichádza do úvahy zvýšenie týchto súm o 50 % z dôvodu predmetu konania a jeho významu pre sťažovateľa, zvýšenie o 20 % z dôvodu, že sťažovateľ prietahy nijako nezavinil, a zvýšenie o ďalších 20 % z dôvodu, že na prietahoch majú priame zavinenie okresný súd a krajský súd. Sťažovateľ tiež uvádza, že „výška priznaného finančného zadosťučinenia musí na štát pôsobiť generálno-preventívne a výstražne...“.

27. Po posúdení týchto kritérií sťažovateľ považuje primerané finančné zadosťučinenie vo výške 19 000 eur od okresného súdu a vo výške 9 000 eur od krajského súdu v celej miere za adekvátne a zodpovedajúce ujme, ktorú sťažovateľ utrpel, ktorá spočíva aj v pocitoch nespravodlivosti,

neistoty a stresu. Napadnuté konanie v sťažovateľovi vyvoláva vzhľadom na predmet konania negatívne pocity (retraumatizáciu).

28. V doplneniach ústavnej sťažnosti sťažovateľ poukazuje na stále trvajúce prietahy v napadnutom konaní krajského súdu, a tým *ipso facto* aj na stav nečinnosti v celkovom meradle celého konania. Na tomto základe sa domnieva, že jeho ústavná sťažnosť je v celom rozsahu dôvodná.

29. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 315/2021-40 z 22. júna 2021 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

30. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval predseda okresného súdu v zastúpení podpredsedníčky okresného súdu podaním č. k.1 SprV/252/2021 z 24. augusta 2021, ku ktorému bolo pripojené aj vyjadrenie zákonnej sudkyne. Podpredsedníčka okresného súdu uviedla, že žaloba sťažovateľa bola okresnému súdu doručená 16. októbra 2006, pričom okresný súd vykonával procesné úkony okamžite, „*takmer každý mesiac resp. ihneď ako si to vyžadovala procesná situácia...*“. Poukázala na to, že žalobcovia v žalobe uviedli šiestich žalovaných – žalovaný v 5. rade bol občanom Maďarskej republiky s pobytom v tomto štáte a žalovaný v 6. rade bol zahraničnou právnickou osobou so sídlom v Maďarskej republike, v tom čase teda išlo o spor s cudzím prvkom. Okresný súd do decembra 2007, t. j. vyše roka, konal so šiestimi žalovanými, keď žalobcovia vzali žalobu späť proti žalovaným v 3. a 5. rade. Uznesením zo 17. apríla 2008 okresný súd zastavil konanie proti žalovaným v 3. a 5. rade a nárok proti žalovaným v 1., 2., 4., 6. rade vylúčil na samostatné konanie. Proti tomuto uzneseniu bolo podané odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd tak, že zrušil uznesenie v napadnutom výroku o trovách konania. Po vrátení veci rozhodol o trovách konania okresný súd uznesením z 19. augusta 2008. Súdny spis bol na krajskom súde celkovo 10 mesiacov.

31. V konaní o vylúčenom nároku okresný súd nariadil pojednávanie na 17. október 2008, ktoré bolo na žiadosť žalobcov odročené na 12. december 2008. Po vykonaní pojednávania ho okresný súd odročil na účely výsluchu svedkov, ktorých žalobcovia navrhli v januári 2009. Okresný súd následne 20. apríla 2009 vykonal pojednávanie, ktoré odročil na účely ďalšieho dokazovania. Žalobcovia v máji 2009 navrhli ďalších svedkov, okresný súd nariadil pojednávanie na 28. september 2009, ktoré na žiadosť žalovaného vo 4. rade odročil na 26. október 2009. Na tomto pojednávaní okresný súd rozhodol rozsudkom, ktorým žalobu zamietol. Okresný súd prvýkrát meritórne rozhodol po 3 rokoch od podania žaloby, „*čo vzhľadom na pluralitu strán sporu, cezhraničný prvok a náročnosť predmetu konania považujem za primeraný čas...*“. Podľa podpredsedníčky okresného súdu v tomto období okresný súd nebol nečinný. Dňa 28. decembra 2009 žalobcovia podali odvolanie, okresný súd predložil 26. marca 2010 súdny spis odvolaciemu súdu, ktorý uznesením z 30. septembra 2010 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil

na ďalšie konanie. Súdny spis bol vrátený okresnému súdu 9. novembra 2010, teda po približne 8 mesiacoch.

32. Okresný súd vykonal 4. apríla 2011 pojednávanie, ktoré odročil na účely výsluchu súdnych znalcov dožiadaným súdom a vypočítia zamestnancov, ktorí vypracovali zápisnicu v trestnom konaní. Po doručení zápisnice z výsluchu svedkov dožiadaným súdom okresný súd nariadil pojednávanie na 30. január 2012, ktoré bez vykonania odročil z dôvodu žiadosti žalobcov. Ich právny zástupca žiadal pojednávanie odročiť, keďže navrhol opätovne vypočuť súdnych znalcov bez toho, aby ozrejmil, v rámci akých skutočností. Okresný súd vyzval žalobcov vo februári 2012, aby špecifikovali otázky, ktoré majú byť pri opätovnom výsluchu súdnych znalcov zodpovedané, a nariadil pojednávanie na 16. apríl 2012. Uvedené pojednávanie sa neuskutočnilo z dôvodu zabezpečenia zbavenia mlčanlivosti súdneho znalca. Uznesením zo 4. mája 2012 okresný súd uložil súdnemu znalcovi doplniť znalecký posudok, ktorý ho následne zaslal 13. decembra 2012 okresnému súdu. Pojednávanie nariadené na 15. apríl 2013 okresný súd odročil na žiadosť právneho zástupcu žalovaného vo 4. rade. Dňa 6. mája 2013 vzali žalobcovia žalobu proti žalovaným v 1. a 2. rade späť a spresnili petit žaloby. Okresný súd odročil 6. mája 2013 pojednávanie na účely rozhodnutia o späťvzatí žaloby. Uznesením z 29. júla 2013 okresný súd zastavil konanie proti žalovaným v 1., 2. a vo 4. rade a konanie proti žalovanému v 3. rade vylúčil na samostatné konanie. V uvedenej veci rozhodoval aj krajský súd uznesením z 31. januára 2014, pričom súdny spis bol na krajskom súde 4 mesiace. V napadnutom konaní bolo nariadených 10 pojednávaní, z ktorých sa uskutočnilo 6, pričom podpredsedníčka okresného súdu nezistila bezdôvodnú nečinnosť, nehospodárnosť a ani iné okolnosti, ktoré by mali za následok oddialenie rozhodnutia vo veci.

33. Konanie o vylúčenom nároku sa viedlo od 4. júna 2014. Okresný súd zistil, že jediný žalovaný obchodná spoločnosť HORSMAN s. r. o. bol *ex offico* vymazaný 20. marca 2014 z obchodného registra. Žalobcovia navrhli pripustiť do konania ČSOB Poist'ovňa a. s. a Slovenskú kanceláriu poisťovateľov. Tomuto návrhu okresný súd vyhovel uznesením z 28. júla 2014. Slovenská kancelária poisťovateľov podala proti tomuto uzneseniu odvolanie, ktoré krajský súd uznesením z 2. apríla 2015 odmietol. Uznesením z 23. októbra 2015 okresný súd konanie proti žalovanému v 1. rade (HORSMAN s. r. o.) zastavil a konanie proti žalovaným v 2. a 3. rade vylúčil na samostatné konanie. Podpredsedníčka okresného súdu ani v tomto štádiu konania nezistila procesné pochybenie okresného súdu, jeho nečinnosť alebo zámerné odd'alo vanie rozhodnutia.

34. Konanie o vylúčenom nároku sa viedlo od 7. decembra 2015, okresný súd 5. apríla 2016 nariadil pojednávanie na 12. september 2016, ktoré odročil na žiadosť žalobcov na 5. december 2016. Na uvedenom pojednávaní okresný súd rozhodol rozsudkom tak, že žalobu zamietol, stranám nepriznal náhradu trov konania a rozhodol, že štát nemá právo na náhradu trov konania. Proti rozsudku okresného súdu bolo podané odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd rozsudkom z 20. decembra 2018 tak, že potvrdil rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby proti žalovanému v 2. rade, žalovanému v 2. rade súd priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania proti žalobcovi v 2. rade, zmenil rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby žalobcov proti žalovanému v 1. rade tak, že nárok žalobcov proti žalovanému v 1. rade je dôvodný v rozsahu 100 %, vrátil vec okresnému súdu na rozhodnutie o výške nárokov, zrušil rozsudok vo výroku o trovách konania a trovách štátu a v rozsahu zrušenia vrátil vec okresnému súdu. Súdny spis bol vrátený okresnému súdu 4. januára 2019, t. j. po 14 mesiacoch.

35. Proti rozsudku krajského soudu podal žalovaný v 1. rade dovolanie. Súdny spis bol predložený dovolaciemu súdu 13. augusta 2019. Najvyšší súd uznesením z 29. apríla 2020 rozsudok krajského súdu zrušil vo výroku, ktorým bol zmenený rozsudok okresného súdu o zamietnutí žaloby žalobcov proti žalovanému v 1. rade. Súdny spis bol okresnému súdu vrátený 18. mája 2020, t. j. po 9 mesiacoch. Okresný súd následne 7. júla 2020 spis predložil krajskému súdu na nové rozhodnutie. Krajský súd rozsudkom z 13. júla 2021 potvrdil rozsudok okresného súdu z 5. decembra 2016 v časti výroku I, ktorým okresný súd zamietol žalobu žalobcov proti žalovanému v 1. rade. Súdny spis bol okresnému súdu vrátený 2. augusta 2021, t. j. po roku. V predmetnom konaní okresný súd nariadil jedno pojednávanie, na ktorom 5. decembra 2016 meritórne rozhodol. Správnosť tohto rozhodnutia bola po 5 rokoch potvrdená odvolacím súdom po tom, čo bol žalovaný v 1. rade úspešný v dovolacom konaní. Okresný súd žalobu zamietol už v roku 2009, čo potvrdil aj rozsudkom z roku 2016, pričom tento rozsudok potvrdil aj krajský súd.

36. Podľa podpredsedníčky okresného súdu okresný súd nekonal zdĺhavo, nesústredene a ani s priet'ahmi. Predmet konania bol zložitý s potrebou náročného dokazovania. Konanie sa predĺžilo aj pre cudzí prvok tvorený dvomi žalovanými, s ktorými okresný súd konal prostredníctvom dožiadaného súdu s pribratím prekladateľa a tlmočníka. Žalobcovia prispeli k predĺženiu napadnutého konania, keď v žalobe označili takých žalovaných, ktorí nemali pasívnu vecnú legitímáciu, čo viedlo k postupným späťvzatiám žaloby. Žalobcovia opakovane žiadali o odročenie pojednávania, čo tiež oddialilo rozhodnutie. Pokiaľ ide o výsledok konania (zamietnutie žaloby proti žalovaným v 1. a 2. rade z dôvodu oneskorenosti), nemožno za to viniť okresný súd, ktorý neurčuje okruh žalovaných. Procesný neúspech žalobcov nemôže byť vyčítaný okresnému súdu, ktorý vo veci *„konal v primeraných lehotách, citlivo pristupoval k predmetu sporu aj vzhľadom k okolnostiam, ktorými bola žaloba odôvodnená, všetky úkony... súdu boli vykonávané v primeraných lehotách...“*. Priet'ahy v konaní neboli podľa podpredsedníčky okresného súdu spôsobené okresným súdom.

37. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení uviedla, že predmetná vec jej bola pridelená v roku 2021 z dôvodu odchodu predchádzajúcej zákonnej sudkyne do dôchodku. V čase pridelenia bola predmetná vec na krajskom súde. Uviedla, že nemá kompetenciu sa vyjadrovať k postupu predchádzajúcich sudcov v napadnutom konaní. K svojmu vyjadreniu pripojila podrobný prehľad procesných úkonov okresného súdu v napadnutom konaní.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

38. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagovala predsedníčka krajského súdu v podaní č. k. 1 SprV/410/2021 z 15. júla 2021, v ktorom poukázala na to, že okresný súd rozhodol rozsudkom z 5. decembra 2016. Súdny spis s odvolaním žalobcov bol krajskému súdu predložený 6. novembra 2017. Krajský súd nariadil pojednávanie na 22. november 2018, ktoré bolo odročené na 29. november 2018 a následne na 20. december 2018. Na pojednávaní 20. decembra 2018 krajský súd rozhodol rozsudkom tak, že v časti rozsudok okresného súdu potvrdil a v časti rozsudok zmenil. Vo vymedzenom rozsahu krajský súd vec vrátil okresnému súdu. Z uvedeného vyplýva, že krajský súd rozhodol *„v štandardnej dĺžke konania, ktorá bola v tom čase bežná pri rozhodovaní o odvolaniach na Krajskom súde v Košiciach, a to v období cca jedného roka.“*

39. Najvyšší súd svojím uznesením vo vymedzenom rozsahu zrušil rozsudok krajského súdu z 20. decembra 2018. Okresný súd po vykonaní potrebných úkonov predložil súdny spis

7. júla 2020 krajskému súdu. Pre pozastavenie výkonu funkcie sudcu pôvodného sudcu spravodajcu bol súdny spis pridelený inému sudcovi. Krajský súd následne rozhodol rozsudkom z 13. júla 2021. Po písomnom vyhotovení rozsudku bude súdny spis odoslaný okresnému súdu. Ku dňu pridelenia predmetnej veci mal sudca spravodajca pridelených približne 80 vecí, ktoré predchádzali vec sťažovateľa. Sudca spravodajca rozhodoval pridelené veci postupne podľa dátumu ich pridelenia.

40. Podľa predsedníčky krajského súdu aj v rozhodnom čase je „*štandardná dĺžka konania o odvolaniach cca jeden rok a aj senát 6 Co (a sudkyňa spravodajkyňa) vybavuje veci v lehote do jedného roka.*“. Ústavnú sťažnosť považuje za neopodstatnenú a nesúhlasí s priznaním primeraného finančného zadosťučinenia.

III.3. Replika sťažovateľa a doplnenia ústavnej sťažnosti:

41. Sťažovateľ v reakcii na vyjadrenia okresného súdu a krajského súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 16. septembra 2021 uviedol, že obsah týchto vyjadrení považuje za „*tendenčný a z ústavnoprávneho hľadiska za nesprávny*“.

42. Sťažovateľ poukazuje na to, že okresný súd takmer 15 rokov trvajúce konanie ospravedlňuje tým, že pojednávanie bolo trikrát odročené na žiadosť jeho právneho zástupcu, zložitou vecí, náročným dokazovaním a potrebou tlmočenia a prekladu pre cudziu žalovanú stranu. Nemožno súhlasiť so záverom okresného súdu, že jeho právna vec bola vybavená v primeranej lehote. Obdobne nemôže obstať obrana krajského súdu odkazom na štandardnú dobu trvania odvolacích konaní a na vysoký nápad vecí. Túto obranu považuje sťažovateľ za „*formálnu a nedôvodnú*“. Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že rozsudok z 13. júla 2021 mu dosiaľ nebol doručený.

43. Obrana vysokým počtom nevybavených vecí nemôže v zmysle judikatúry ESLP obstať, preto táto skutočnosť nezbavuje krajský súd zodpovednosti za neprimeranú dĺžku napadnutého konania. Sťažovateľ opätovne poukázal na kritériá, ktoré posudzuje ESLP pri posudzovaní prietahov v konaní súdov (zložitost' vecí, správanie sťažovateľa, správanie súdneho orgánu). Podľa sťažovateľa ani okresný súd a ani krajský súd akceptovateľným a relevantným spôsobom nevysvetlili, prečo konanie o žalobe sťažovateľa trvá takmer 15 rokov (14 rokov a 11 mesiacov). Žiaden prípad nemožno považovať za taký zložitý, aby ho nebolo možné skončiť za 15 rokov. Tri žiadosti o odročenie pojednávania právneho zástupcu sťažovateľa prispeli k predĺženiu konania úplne bagateľne.

44. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie sťažovateľ doručil ústavnému súdu 20. augusta 2021 a 16. septembra 2021 podania, ktorými doplnil ústavnú sťažnosť. Tieto podania neobsahovali žiadnu novú argumentáciu, v zásade len aktualizovali celkovú dĺžku napadnutého konania. Vzhľadom na tento obsah týchto podaní ústavný súd nepovažoval za potrebné doručiť tieto podania okresnému súdu a krajskému súdu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

45. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu, krajského súdu a sťažovateľa dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

46. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, pozn.) si ústavný súd osvojil judikatúru EŠLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní:

47. Súčasťou stabilnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu je názor, v zmysle ktorého sa ochrana základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 38 ods. 2 listiny) poskytuje v konaní pred ústavným súdom len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v tomto prípade všeobecnými súdmi) ešte trvalo. Ak v čase, keď došla sťažnosť ústavnému súdu, už nemôže dochádzať k porušovaniu označeného základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny), ústavný súd sťažnosť odmietne, vychádzajúc pritom z účelu týchto práv, ktorých spoločným menovateľom je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci. Inými slovami, ústavný súd poskytuje ochranu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušenie základného práva ešte trvalo alebo k jeho porušeniu dochádza (I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, I. ÚS 22/01, II. ÚS 204/03, IV. ÚS 102/05). Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou EŠLP (Miroslav Mazurek v. Slovenská republika z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05) vo vzťahu k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

48. Z ústavnej sťažnosti a vyjadrení okresného súdu a krajského súdu vyplýva, že okresný súd v napadnutom konaní dvakrát meritórne rozhodol. Okresný súd prvýkrát meritórne rozhodol 26. októbra 2009 tak, že žalobu zamietol, prvé meritórne rozhodnutie takto vydal po troch rokoch od začatia konania. Proti rozsudku okresného súdu bolo podané odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie z dôvodu nedostatočne vykonaného dokazovania. Ďalšie meritórne rozhodnutie okresný súd prijal 5. decembra 2016, keď žalobu sťažovateľa (a žalobcu v 2. rade) zamietol v dôsledku uplatnenia námietky premlčania. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie. Súdny spis bol krajskému súdu predložený na rozhodnutie o odvolaní 6. novembra 2017 s tým, že krajský súd rozhodol rozsudkom z 20. decembra 2018. Krajský súd v rozsudku z 20. decembra 2018 posúdil otázku premlčania odlišne ako okresný súd a dospel k záveru, že vzhľadom na skutkové okolnosti veci bolo uplatnenie námietky premlčania žalovaným v 1. rade v rozpore s dobrými mravmi. Tento právny záver preskúmal najvyšší súd v dovolacom konaní, pričom v uznesení z 29. apríla 2020 uvedený právny záver neakceptoval, keď uviedol, že nezistil dostatočné dôvody, pre ktoré je potrebné uplatnenie námietky premlčania považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi. Po rozhodnutí najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu bol súdny spis opäť predložený krajskému súdu 7. júla 2020. Krajský súd rozhodol rozsudkom 13. júla 2021.

49. Sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť, v ktorej namietal aj porušenie označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ústavnému súdu 21. januára 2021, t. j. v čase, keď okresný súd vo veci už meritórne rozhodol 5. decembra 2016 a súdny spis sa u neho nenachádzal v dôsledku postupného uplatnenia riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov. Sťažovateľ zároveň podal ústavnú sťažnosť v čase, keď mu bolo známe kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu, v ktorom tento

vyslovil právny názor, že vo veci neidentifikoval dostatočné dôvody, pre ktoré je potrebné uplatnenie námietky premlčania považovať za výkon práva v rozpore s dobrými mravmi. Vychádzajúc z týchto časových okolností podania ústavnej sťažnosti, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ pri podaní ústavnej sťažnosti, namietajúc priet'ahy postupom okresného súdu v napadnutom konaní, nekonal v záujme efektívnej ochrany svojich práv (m. m. IV. ÚS 248/2021). Sťažovateľ sa mal a mohol brániť proti dlhotrvajúcemu právnemu sporu kedykoľvek počas konania okresného súdu, čo však nevyužil, preto ústavný súd nevyhovел ústavnej sťažnosti v časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní (bod 4 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v napadnutom konaní:

50. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

51. Ústavný súd vo svojej judikatúre (napr. IV. ÚS 22/02, III. ÚS 103/09) už uviedol, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovatelia na neho obrátili s návrhom, aby o ich veci rozhodol.

52. Povinnosť súdu a sudcu konať bez priet'ahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

53. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESLP vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku, m. m. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07, III. ÚS 241/2017).

54. Pokiaľ ide o prvé kritérium, ktorým je právna a faktická zložitost' veci, z judikatúry ESĽP vyplýva, že zložitou môže byť právna vec, v ktorej vystupuje viacero strán (rozsudok vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok ESĽP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitost' prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESĽP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968).

55. Predmetom napadnutého konania bolo rozhodovanie o žalobe sťažovateľa o náhradu škody a náhrady výživy v dôsledku úmrtia jeho matky pri dopravnej nehode. Ústavný súd konštatuje, že v predmetnej veci bol prítomný prvok právnej aj skutkovej zložitosti veci. Z hľadiska právneho predmetnú vec bolo možné považovať za náročnejšiu pre potrebu rozsiahlejšieho dokazovania a osobitne aj pre potrebu (opakovaného) znaleckého dokazovania. Skutkový (faktický) prvok zložitosti veci spočíval v pluralite žalovaných (pôvodne 6 žalovaných) a v prítomnosti medzinárodného prvku, keď jedným zo žalovaných bol občan Maďarskej republiky a jedna právnická osoba ako žalovaná mala sídlo v Maďarskej republike. Z toho dôvodu bolo potrebné zabezpečiť prizvanie tlmočníka a prekladateľa do konania s tým, že niektoré dôkazy bolo potrebné vykonať prostredníctvom dožiadaného súdu. Tieto skutočnosti nepochybne mali vplyv na predĺženie napadnutého konania. Ústavný súd konštatuje, že uvedené skutkové a právne okolnosti veci mali relevanciu prakticky len v konaní okresného súdu. Ústavný súd tieto okolnosti zohľadnil aj v tejto časti ústavnej sťažnosti (týkajúcej sa postupu krajského súdu), keďže sťažovateľ aj v kontexte rozhodovania krajského súdu ako odvolacieho súdu poukazoval na celkovú dĺžku konania o jeho žalobe.

56. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. Ústavný súd prihliadol na to, že ide o osobitne citlivý predmet konania, ktorý má pre sťažovateľa nepochybne mimoriadny význam. Predmet napadnutého konania takto vyžadoval osobitnú starostlivosť konajúcich súdov o naplnenie účelu konania, t. j. aby vo veci čo najrýchlejšie rozhodli, a tak čo najskôr odstránili stav právnej neistoty účastníkov konania (strán sporu).

57. Správanie sťažovateľa – ako jedného zo žalobcov – je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny), resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd po zhodnotení tohto kritéria dospel k záveru, že správanie sťažovateľa mohlo mať určitý vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania.

58. Možno konštatovať, že procesná stratégia sťažovateľa spočívajúca v tom, že pôvodne podal žalobu proti šiestim žalovaným, proti ktorým postupne vzal žalobu späť, prispela k predĺženiu konania. S touto stratégiou bola spojená potreba opätovne rozhodovať o späťvzati žaloby, pričom v rámci rozhodovania o späťvzatiach žaloby opakovane rozhodoval aj odvolací súd (napr. o náhrade trov konania z konania vystupujúcich žalovaných). Približne po ôsmich rokoch od podania žaloby sťažovateľ navrhol do konania pripustiť dvoch nových žalovaných – ČSOB Poist'ovňa a. s. a Slovenskú kanceláriu poisťovateľov, pričom aj v konaní o tomto návrhu rozhodoval odvolací súd. Uvedená procesná stratégia na jednej strane nepochybne ovplyvnila výsledok konania v merite, ale na druhej strane priamo a nepriamo ovplyvnila priebeh a trvanie napadnutého konania.

59. Sťažovateľ ako jeden zo žalobcov je pánom sporu (*dominus litis*), je vecou jeho rozhodnutia, akým spôsobom na súde uplatňuje svoj nárok. Na druhej strane však možno konštatovať, že

rozličné procesné postupy, resp. stratégie môžu mať viac či menej relevantný vplyv na plynulosť konania, a tým aj na celkové trvanie konania. Sťažovateľom zvolená procesná aktivita (stratégia) nemala znaky zneužívania práva na súdnu ochranu alebo šikanózneho uplatnenia tohto práva, a tak predstavuje legitímnu procesnú aktivitu sťažovateľa ako strany sporu. Opakované rozhodovanie o dispozitívnych podaniach sťažovateľa, ktorými sa aj po vyše ôsmich rokoch od začatia konania menil okruh žalovaných, nepochybne spôsobilo v určitej miere predĺženie napadnutého konania. V tomto smere však ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej uviedol, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016, IV. ÚS 578/2018). Rovnako aj ESLP vo svojej judikatúre opakovane zdôrazňuje, že sťažovateľovi nemožno pripísať na ťarchu to, že v plnom rozsahu využíva prostriedky nápravy, ktoré mu vnútroštátny právny poriadok ponúka (pozri rozsudok vo veci Schmidtová proti Českej republike z 22. 7. 2003, sťažnosť č. 48568/99, bod 65 alebo rozsudok vo veci Golha proti Českej republike z 26. 5. 2011, sťažnosť č. 7051/06, bod 59).

60. Možno akceptovať obranu sťažovateľa, že z hľadiska celkového trvania napadnutých konaní 3 žiadosti jeho právneho zástupcu o odročenie pojednávania nemali zásadný vplyv na ich celkovú dĺžku.

61. Špecifikované správanie sťažovateľa majúce vplyv na celkovú dĺžku napadnutého konania sa týkalo predovšetkým postupu okresného súdu, tieto skutočnosti ústavný súd zohľadnil vzhľadom na námietku sťažovateľa týkajúcu sa celkovej dĺžky napadnutého konania aj v kontexte rozhodovania krajského súdu ako odvolacieho súdu. Ústavný súd pritom neidentifikoval priamo v napadnutom odvolacom konaní také správanie sťažovateľa, ktoré by malo vplyv na jeho trvanie.

62. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup krajského súdu. Napadnuté konanie celkovo trvá takmer 15 rokov (na troch rôznych stupňoch súdnictva), čo sa samo osebe javí ako jednoznačne ústavne neakceptovateľné, osobitne vzhľadom na mimoriadne citlivý predmet konania.

63. Po vydaní druhého rozsudku okresný súd stratil vplyv na priebeh napadnutého konania, keďže až do augusta 2021 vo veci rozhodoval dvakrát krajský súd ako odvolací súd a najvyšší súd ako dovolací súd.

64. Pri rozhodovaní o odvolaní proti rozsudku okresného súdu z 5. decembra 2016 bol krajskému súdu predložený súdny spis 6. novembra 2017 s tým, že krajský súd rozhodol rozsudkom z 20. decembra 2018, t. j. po približne 13 mesiacoch. Následne po rozhodovaní najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu a po vykonaní príslušných úkonov okresným súdom bol súdny spis predložený krajskému súdu 7. júla 2020. Po vrátení veci najvyšším súdom bola predmetná vec pridelená tomu istému senátu odvolacieho súdu v inom zložení, čo sa týka jedného sudcu tohto senátu. Následne krajský súd rozhodol rozsudkom 13. júla 2021, t. j. po uplynutí jedného roka od predloženia spisu. Doba rozhodovania krajského súdu v druhom odvolacom konaní sa nejaví vzhľadom na celkovú dĺžku konania ako primeraná. V danej veci išlo o odvolacie konanie, ktoré prebiehalo po vrátení veci najvyšším súdom ako dovolacím súdom, ktorý vo veci vyslovil záväzný právny názor, kde o veci rozhodoval v zásade s výnimkou jedného sudcu identický senát. Úlohou krajského súdu preto bolo len posúdiť už len jednu parciálnu otázku, a to vyhodnotiť, či sú dané

také mimoriadne skutočnosti, ktoré by viedli k záveru, že uplatnená námietka premlčania je výkonom práva v rozpore s dobrými mravmi. Javí sa byť ako neprimerané posudzovať takúto parciálnu otázku – v konaní s citlivým predmetom konania – v období jedného roka.

65. Pokiaľ ide o obranu krajského súdu (celková zaťaženosť súdneho oddelenia, počet nevybavených vecí sudcu spravodajcu), túto ústavný súd nemôže akceptovať. Ústavný súd aj tu poukazuje na svoju judikatúru, podľa ktorej nie je možné prenášať technicko-organizačné problémy štátnych orgánov na účastníkov konania, čo platí o to viac, ak to má za následok porušenie ich základných práv alebo slobôd. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 127/04) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezabavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (IV. ÚS 97/04, IV. ÚS 136/03, IV. ÚS 35/06, II. ÚS 481/2017). Rovnako tak uviedol, že hoci nie všetky nástroje na vyriešenie tzv. objektívnych okolností sa nachádzajú v dispozičnej sfére vedenia súdu či konajúceho sudcu, nemožno systémové nedostatky v oblasti výkonu spravodlivosti pripisovať na ťarchu účastníkov súdneho konania (pozri napr. I. ÚS 119/03, II. ÚS 179/2013, II. ÚS 264/2013, II. ÚS 481/2017).

66. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 55 až 65 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd postupom v napadnutom odvolacom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu. Pre objektivitu je potrebné poznamenať, že toto rozhodnutie ústavného súdu postihuje rozhodnutie krajského súdu len s prihliadnutím na okolnosti veci z dôvodu, že rozhodoval ako „posledný súd“, ktorého rozhodnutím sa konanie skončilo. Ústavnému súdu je zrejmé, že podstatná časť prietahového obdobia súdneho konania sa týka (ne)konania okresného súdu. Ten však v čase konania o ústavnej sťažnosti nemal dispozíciu s vecou, a tak už nemohol byť porušovateľom práv označených sťažovateľom, pretože v štádiu podania ústavnej sťažnosti už nemohol svoj postup v konaní smerovať k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa.

67. Vzhľadom na to, že krajský súd v napadnutom konaní rozhodol rozsudkom z 13. júla 2021, ktorým sa konanie končí, ústavný súd nevyhovел požiadavke sťažovateľa, aby prikázal krajskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov (bod 4 výroku tohto nálezu). Nad rámec veci však ústavný súd pripomína, že osobitne okresný súd bude povinný doručiť predmetný rozsudok stranám bez prietáhov, prípadne rozhodnúť o trovách a vykonať iné príslušné procesné úkony.

V.

Primerané finančné zadost'učinenie

68. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

69. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.

70. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

71. Prihliadajúc na petit ústavnej s'ťažnosti, ústavný súd konštatuje, že s'ťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadost'učinenie celkovo v sume 28 000 eur (vo výške 19 000 eur zo strany okresného súdu a vo výške 9 000 eur zo strany krajského súdu), ktoré odôvodnil skutočnosťami uvedenými v bode 22 tohto nálezu.

72. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

73. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd čiastočne v neprospech krajského súdu (bod 66 tohto odôvodnenia) hodnotil predovšetkým celkovú ústavne neakceptovateľnú dĺžku napadnutého konania, ktorého predmet je pre s'ťažovateľa mimoriadne citlivý, a taktiež ústavne neakceptovateľné trvanie napadnutého (druhého) odvolacieho konania. Zohľadnil aj skutkovú a právnu náročnosť konania a tiež, že k celkovej dĺžke napadnutého konania a jeho priebehu prispela aj procesná stratégia žalobcov (ktorú nehodnotil v neprospech s'ťažovateľa, avšak nemožno ju pripísať na ťarchu krajského súdu). Ústavný súd takto dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadost'učinenia s'ťažovateľovi v sume 3 000 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadost'učinenia v sume 3 000 eur oproti s'ťažovateľom navrhovanej sume 9 000 eur (týkajúcej sa krajského súdu) vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej s'ťažnosti nevyhovovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

74. Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 463,42 eur.

75. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). S'ťažovateľovi priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej s'ťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2021 v sume 181,17 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2021 v sume 10,87 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), čo spolu predstavuje sumu 384,08 eur. Vychádzajúc zo zistenia, že právna zástupkyňa s'ťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty (zistené z <www.financnasprava.sk>, pozn.), uvedená suma bola zvýšená o túto daň vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov o sumu 76,82 eur. Náhrada trov konania takto predstavuje sumu 460,90 eur.

76. Pokiaľ ide o sťažovateľom požadovanú náhradu trov konania vo výške 11,50 eur, a to za vyhotovenie zaručenej konverzie dohody o plnej moci sťažovateľa na účely jeho zastupovania v konaní podľa čl. 127 ústavy, ústavný súd v prvom rade uvádza, že sťažovateľ, resp. jeho právna zástupkyňa neuviedli spôsob, akým dospeli k stanoveniu požadovanej sumy za vykonanie zaručenej konverzie. Ústavný súd preto prihliadol na obsah osvedčovacej doložky, z ktorej vyplýva, že bola uskutočnená zaručená konverzia, a to transformáciou pôvodného dokumentu v listinnej podobe do novovzniknutého elektronického dokumentu. Zaručenú konverziu ústavný súd uznal za hotový výdavok podľa § 15 vyhlášky a pri určení výšky náhrady postupoval podľa § 39 ods. 9 zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o e-Governmente) v znení neskorších predpisov v spojení s § 6 vyhlášky Úradu podpredsedu vlády Slovenskej republiky pre investície a informatizáciu č. 331/2018 Z. z. o zaručenej konverzii v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 331/2018 Z. z.“) účinnnej v čase vykonania zaručenej konverzie. Zo sadzobníka úhrad za vykonanie zaručenej konverzie uvedeného v prílohe č. 7 označenej vyhlášky č. 331/2018 Z. z. vyplýva sadzba v sume 0,36 eur (za úkon transformácie každej aj začatej strany pôvodného listinného dokumentu pri zaručenej konverzii dokumentu v listinnej podobe do elektronického dokumentu formátu A4, pozn.) a sadzba v sume 1,80 eur (za vytvorenie osvedčovacej doložky zaručenej konverzie z listinnej podoby do elektronickej podoby, pozn.). Takto stanovená náhrada za transformáciu dvoch strán listinnej podoby dohody o plnej moci ($2 \times 0,36$ eur) spolu s vytvorením osvedčovacej doložky ($1 \times 1,80$ eur) predstavuje celkovú sumu 2,52 eur. Náhradu hotových výdavkov za výkon zaručenej konverzie nad sumu 2,52 eur ústavný súd sťažovateľovi nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu). Takto stanovenú odmenu za vykonanie zaručenej konverzie ústavný súd už nezvýšil o daň z pridanej hodnoty, pretože podľa vysvetliviek k vyhláške č. 331/2018 Z. z. je sadzba úhrady uvedená už vrátane dane z pridanej hodnoty, ak osoba vykonávajúca konverziu je platiteľom tejto dane, čo je aj prípad právnej zástupkyne sťažovateľa. Celková priznaná náhrada trov konania takto predstavuje sumu 463,42 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

77. Ústavný súd nepriznal náhradu trov konania za tri úkony právnej služby – vypracovanie právneho rozboru veci, porada s klientom – schválenie finálnej verzie ústavnej sťažnosti a replika zo 16. septembra 2021 primárne z dôvodu, že tieto úkony nepovažoval za účelné a opodstatnené v konaní pred ústavným súdom (bod 4 výroku tohto nálezu).

78. V kontexte s uplatnenou náhradou trov konania pred ústavným súdom sťažovateľom ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odsekov 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len (i) v odôvodnených prípadoch ústavný súd (ii) môže (iii) podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby (iv) úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako to je v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania a ak áno, v akom rozsahu (m. m. III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

79. Pokiaľ ide o úkon právnej služby – vypracovanie právneho rozboru vo veci [§ 13a ods. 1 písm. f) vyhlášky], ústavný súd (popri právnom závere o neúčelnosti a neopodstatnenosti tohto

úkonu) tiež poukazuje na to, že sťažovateľ a ani jeho právna zástupkyňa ústavnému súdu nedoručili vypracovaný právny rozbor, ktorým by preukázali skutočnú existenciu úkonu právnej služby, ktorého náhrady sa od ústavného súdu domáhajú. Trovami konania sú v zmysle § 251 CSP, § 62 zákona o ústavnom súde všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva. Subjekt domáhajúci sa priznania náhrady trov konania je preto ešte pred vydaním uznesenia o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP povinný z vlastnej iniciatívy predložiť súdu špecifikáciu a výšku uplatňovaných trov, najmä tých, ktoré nevyplývajú zo súdneho spisu. Inak hrozí, že náhrada trov konania okrem tých, ktoré vyplývajú zo súdneho spisu, nebude priznaná (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 963.). Uvedená skutočnosť bola ďalším dôvodom, pre ktorý ústavný súd nemohol náhradu trov konania za vypracovanie právneho rozboru vo veci priznať (m. m. I. ÚS 153/2021).

80. Pokiaľ ide o úkon porady s klientom – schválenie finálnej verzie ústavnej sťažnosti, náhradu trov konania za poradu možno strane priznať iba v prípade, ak bola porada účelným úkonom právnej služby. V rámci úkonu prípravy a prevzatia zastúpenia je zahrnutá aj konzultácia s klientom, čo sa týka skutkových a právnych okolností prípadu. Ďalšie porady s klientom sú preto účelné iba za situácie, ak v konaní dôjde k mimoriadnym okolnostiam, ktoré si advokát a klient potrebujú ozrejmiť a prekonzultovať. V okolnostiach prejednávanej veci preto nemožno tento úkon v konaní pred ústavným súdom považovať za účelný a opodstatnený, a to bez ohľadu na to, v akej forme sa porada právnej zástupkyne so sťažovateľom uskutočnila (m. m. I. ÚS 365/2020).

81. Vzhľadom na to, že replika sťažovateľa neobsahovala žiadnu novú argumentáciu, ústavný súd náhradu trov konania za tento úkon sťažovateľovi nepriznal.

82. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. októbra 2021

Libor DUEA
predseda senátu